

2.5.2012

Kj/40

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 23.04.2012 § 424

Pöydälle 23.04.2012

HEL 2011-008251 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Olli Hari, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36048
olli.hari(a)hel.fi

Sosiaalilautakunta 03.04.2012 § 101

Pöydälle 20.3.2012

HEL 2011-008251 T 00 00 03

Päätös

Sosiaalilautakunta päätti antaa aloitteesta kaupunginhallitukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

Helsinki takaa asiakkaan tarpeiden mukaiset kunnan järjestämistä vastuun piiriin kuuluvat peruspalvelut kaikille kuntalaisille. Palvelusetelin tarkoituksena sosiaalivirastossa on lisätä asiakkaan valinnanvapautta antamalla hänelle mahdollisuus itse valita palveluntuottaja niistä tuottajista, jotka sosiaalivirasto on hyväksynyt.

Palveluseteli on aina vapaaehtoinen vaihtoehto asiakkaalle ja asiakas voi aina myös kieltäytyä jatkamasta palvelusetelin käyttöä ja palata kaupungin järjestämän palvelun piiriin. Palveluseteli on yksi vaihtoehto järjestää asiakkaan tarvitsema palvelu. Esimerkiksi vanhusten palveluasumisessa lähes kaikissa ostopalvelusopimuksen piiriin kuuluvissa hoivakodeissa on myös palveluseteliasiakkaita. Vuonna 2011 yhteensä 259 vanhusten palveluasumisen asiakasta valitsi palvelusetelin ja sijoittui tämän kautta 42 eri hoivakotiin. Näistä 19 sijaitsi Helsingin ulkopuolella.

Palvelusetelillä tuotetuissa palveluissa asiakkaan hakeutuminen palveluihin tapahtuu samalla tavalla kuin muitakin kyseessä olevan palvelun järjestämistapoja käytettäessä. Palvelun saannin edellytysten arvioinnin suorittaa kunta, joka tekee myös päätöksen palvelun järjestämisestä. Vanhusten palveluasumisen osalta tämä tapahtuu siten, että palvelua hakevan kuntalaisen hoidon tarve arvioidaan. Kun asiakkaan hoitotasoratkaisu on tehty, hänet asetetaan jonoon odottamaan vapautuvaa paikkaa. Kiireellisyydestä riippuen jonotusaika on 1-3 kuukautta. Mikäli asiakas valitsee palvelusetelin, hän voi välittömästi hoitotasopäätöksen jälkeen ryhtyä etsimään itselleen sopivaa palveluntuottajaa. Jonotusaika riippuu tällöin valitun palveluntuottajan paikkatilanteesta. Palveluseteliin oikeutettu helsinkiläinen voi valita palvelusetelituottajan myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelta. Palvelusetelin piiriin hyväksytyjä hoivakoteja on 121, joista 45 sijaitsee Helsingin kaupungin alueella. Käytännössä palvelusetelin valinnut asiakas saattaa pääkaupunkiseudun ulkopuolelta saada hoitopaikan nopeammin kuin Helsingistä.

Palvelusetelilaisissa (L 569/2009 3 §:n 4 momentti) ”omavastuuosuudella tarkoitetaan sitä osuutta yksityisen palvelujen tuottajan palvelun hinnasta, jota kunnan myöntämän palvelusetelin arvo ei kata ja joka jää asiakkaan maksettavaksi.” Lähtökohtaisesti asiakas vastaa omavastuuosuudesta eli ns. ylimenevästä rahoitusosuudesta. Asiakkaan maksettavaksi tulevat osuudet voivat nousta tai laskea riippuen palvelusetelin arvosta ja palvelun hinnasta sekä näiden erotuksesta. Asiakas voi itse vaikuttaa tämän osuuden suuruuteen palveluntuottajavalinnoilla. Palvelusetelilaki ei aseta asiakkaan omavastuuosuudelle kattoa.

Kunnan tehtävänä on vahvistaa asiakasmaksulain ja -asetuksen rajoissa maksut, joita sen järjestämistä palveluista peritään. Asiakasmaksulaissa maksullisiksi määrättyissä palveluissa on maksukatto. Niissä palveluissa, joissa ei ole määrätty asiakasmaksua, ei asiakkaan omavastuuosuudella ole kattoa.

Sosiaalilautakunta on kiinnittänyt erityistä huomiota palveluseteliasiakkaille maksettavaksi jäävään omavastuuosuuteen. Palvelusetelipiloteista päättäessään lautakunta totesi, että palvelusetelistä ei saa syntyä vain keskimääräistä maksukykyisemmille mahdollinen tukimuoto, vaan palveluseteli pitää määritellä niin, että myös alemmissa tuloluokissa olevat henkilöt voivat käyttää palveluseteliä. Lisäksi lautakunta linjasi erityisesti segregaaation ehkäisyn näkökulmasta, että palvelusetelikokeilujen tulee täyttää mm. seuraavat ehdot: 1) Palvelusetelikokeilu ei saa lisätä segregoitumiskehitystä eli palvelujen tuloperusteista eriytymistä ja 2)

Palvelusetelikokeiluissa omavastuuosuudella on katto, joka on enimmillään kunnallisen asiakasmaksun suuruinen tai lähellä sitä.

Helsingin vanhuspalveluissa on edetty kohti valtakunnallisia suosituksia palvelurakenteen kehittämisessä. Laitospaikkoja vanhainkodeissa on vähennetty ja korvattu ympärivuorokautisella palveluasumisella. Palveluasumista järjestetään omana toimintana, ostamalla paikkoja yksityisiltä palveluntuottajilta ja tarjoamalla asiakkaille palveluseteli asumipaikan hankintaa varten. Vanhusten palveluasumisen palvelusetelivaihtoehtoa on tarkoitus kehittää entistä oikeudenmukaisemmaksi ja houkuttelevammaksi. Sosiaalilautakunta korotti palvelusetelin arvoa 25.1.2011 § 4. Sosiaaliviraston tavoitteena on edelleen määrärahojen puitteissa nostaa pienituloisten vanhusten saaman palvelusetelin arvoa.

Vanhusten palveluasumisessa kunnan järjestämän palveluasumisen asiakasmaksu on tulosidonnainen siten, että asiakkaalle jää 20 % tai vähintään 250 euroa kuukaudessa (254 euroa 1.4.2012 alkaen) nettotuloistaan omaan käyttöönsä. Tällä summalla asiakas maksaa muun muassa henkilökohtaiset lääkekulunsa ja hygieniatarvikkeet. Kunnan määrittelemässä asiakasmaksussa ei huomioida asiakkaan varallisuutta.

Palvelusetelivaihtoehdossa asiakas saa nettotulojensa mukaisen palvelusetelin ja rahoittaa omavastuuosuuden palvelujen kustannuksista itselleen sopivalla tavalla. Käytännössä palvelusetelivaihtoehdossa asiakas rahoittaa omavastuuosuuden esimerkiksi varallisuudellaan tai hänen läheisensä osallistuvat kustannuksiin.

Vanhusten palveluasumisen palvelusetelivaihtoehdon omavastuuosuutta ja omana toimintana tai palvelun ostona järjestetyn asumispalvelun asiakasmaksua eri tuloluokissa on kuvattu tämän asian liitteessä numero 2. Edullisimman palvelusetelituottajan perimä omavastuuosuus on hyvin lähellä kunnan perimää asiakasmaksua 1 500 – 2 700 euron kuukausituloilla, mutta huomattavasti asiakasmaksua suurempi tätä suuremmilla tuloilla.

Palveluasumisen hinta vaihtelee paljon ja palvelusetelin lisäksi maksettava omavastuuosuus sovitaan usein asiakaskohtaisesti, joten sen selvittäminen, miten suuret tulot palvelun käyttäjällä pitää olla, jotta hän pystyy hankkimaan palvelunsa setelillä, ei ole mahdollista.

Lasten päiväkotihoidon kunnallisen palvelun asiakasmaksuja ja yksityisten päiväkotien yksityisen hoidon tuen lisäksi perimiä maksuja eri tulotasoilla on kuvattu liitteessä numero 3. Edullisimman yksityisen päiväkodin perimä maksu on alle 30 euroa suurempi kuin kunnallinen asiakasmaksu silloin, kun kolmihenkisen perheen kuukausitulot ovat 1

2.5.2012

Kj/40

800 - 2 900 euroa. 3 900 euron kuukausituloilla kunnallinen asiakasmaksu olisi sama kuin kyseisen yksityisen tuottajan perimä maksu. Myös yksityisen päiväkotihoidon hinta vaihtelee paljon, mutta suurella osalla tuottajista ylin asiakasmaksu on lähellä kunnallisesta palvelusta perittävää asiakasmaksua.

Lähtökohtaisesti yksityiset palveluntuottajat toimivat yrittäjinä yrittäjäriskillä. Yritykset ovat itse vastuussa omasta asiakashankinnastaan ja toimintansa jatkuvuudesta. Asiakkaalla on aina mahdollisuus joko vaihtaa palveluntuottajaa tai palata käyttämään kunnallisia palveluja. Tilanne, jossa yksittäisen palvelusetelituottajan palvelu jostakin syystä loppuisi kokonaan, on mahdollinen. Ottaen huomioon tällä hetkellä palveluntuottajiksi hyväksytyt yritykset, on kuitenkin epätodennäköistä, että asia koskettaisi yhtä aikaa laajaa joukkoa asiakkaita. Lähtökohtaisesti palvelusetelitoiminnassa on jo tällä hetkellä mahdollista ja jopa suotavaa vaihtaa palveluntuottajaa. Näin voi tapahtua esimerkiksi tilanteessa, jossa asiakas tai hänen läheisensä ei ole saamaansa palveluun tyytyväinen. Esimerkiksi vanhusten palveluasumisessa on luotu selkeät toimintakäytännöt tilanteisiin, joissa asiakas haluaa vaihtaa palveluntuottajaa.

Tämän lausunnon lisäksi palvelusetelin vaikutuksia palvelujen tasoon, kustannuksiin ja palvelun tarvisijoiden tasavertaisuuteen käsitellään palvelusetelien käyttöön liittyvässä kaupunkitasoisessa selvityksessä palvelusetelin käytön laajentamisesta sekä lautakunnan asiasta kaupunginhallitukselle aikaisemmin antamissa lausunnoissa.

20.03.2012 Pöydälle

Esittelijä

sosiaalijohtaja
Paavo Voutilainen

Lisätiedot

Mauno Rönkkö, vs. hallinto- ja kehittämisjohtaja, puhelin: 310 46768
mauno.ronkko(a)hel.fi
Marjo Lindgren, johtava asiantuntija, puhelin: 310 43526
marjo.lindgren(a)hel.fi